

OCJENJIVANJE

-
- Ocjenjivanje se čini jednostavnim procesom.
 1. Učitelj poučava
 2. Učenik uči
 3. Učitelj zatim provjerava to naučeno znanje i
 4. naučenom znanju daje određeni broj (1, 2, 3, 4, 5).
 - Brojevi se uvijek čine najboljim ili barem najelegantnijim rješenjem jer izgledaju jednostavni i nedvosmisleni.
 - Međutim...

Međutim...

- je li to baš tako?
- Jesu li zaista ocjene realistične, valjane i pouzdane procjene znanja učenika?
- Mnogi slučajevi pokazuju da to baš i nije tako!

PROCJENJIVANJE ZNANJA

- Sustavan proces u kojem učitelj prikuplja podatke, analizira ih i tumači kako bi odredio u kojoj su mjeri učenici savladali obrazovne ciljeve.
- Procjenjivanje znanja uključuje nekoliko postupaka:
 - opažanje i s njim povezane tehnike (npr. usmeno ispitivanje) . Kvalitativnog je karaktera (npr. Iva je sve bolji u matematici)
 - Mjerenje - odnosi se na proces određivanja brojčane mjere nečijeg postignuća ili osobine. To je kvantitativni postupak, a ne kvalitativni (Ana je riješila 15 od 20 zadataka)
 - Vrednovanje – davanje vrijednosti procijenjenom znanju - ocjenjivanje.
- Ocjenjivanje – prosudba o učenikovom znanju u odnosu na unaprijed zadane kriterije ili druge učenike.
- Dakle izmjereno se znanje izražava ocjenom koja ima određenu poruku. U našem sustavu su to ocjene:
- 1 (nedovoljan), 2 (dovoljan), 3 (dobar), 4 (vrlo dobar), 5 (odličan)

Mjerenja znanja

- Svako ocjenjivanje, svaki ispit, test ili usmena provjera zapravo spada u mjerenje znanja. Tim postupcima nastavnik pokušava izmjeriti znanje učenika.
- Svako mjerenje ima tri uvjeta:
 - Predmet mjerenja (olina, veličina, objekt)
 - Instrument mjerenja
 - Tehnika mjerenja
- Npr. želimo izmjeriti dužinu stola. Pri tome stol postaje predmetom mjerenja, metar kojim to želimo izmjeriti postaje instrument mjerenja, a tehnika mjerenja zahtjeva ispravno postavljanje tog metra na stol.
- Procjenjivanje znanja također spada u mjerenje zbog sljedećeg:
 - Predmet mjerenja – znanje učenika
 - Mjerni instrument – nastavnik
 - Tehnika – postavljanje pitanja, pismeno ili usmeno ispitivanje...
- Dakle mjerenje znanja po svim svojim osnovnim karakteristikama spada u mjerenje jer ispunjava sva tri uvjeta mjerenja.

Direktno i indirektno mjerenje

- Svako se mjerenje može podijeliti na direktno i indirektno mjerenje.
- Direktno m. - mjerne jedinice mjerenja su iste vrste kao i predmet mjerenja.
 - Npr. kod dužine stola moguće je staviti metar na stol i sve se može izraziti npr. u cm ili mm.
- Indirektno mjerenje - predmet mjerenja i mjerne jedinice nisu iste vrste.
 - Npr. temperatura (podizanje žive u toplomjeru). Toplinu izražavamo prostorno (u milimetrima).
 - Mjerenje tlaka
 - Biološka mjerenja - broj leukocita u krvi i sl.
 - Mjerenje inteligencije - IQ

-
- Mjerenje znanja spada u indirektna mjerenja!!
 - PROBLEM 1 – Općenito je veća je mogućnost pogreške kod indirektnog mjerenja negoli kod direktnog mjerenja.
 - Znanje se ne procjenjuje direktno nego preko odgovora učenika. Međutim, na odgovore učenika mogu, uz učenikovo pravo znanje, djelovati i drugi faktori (npr. ispitna anksioznost).
 - PROBLEM 2 - Ono što je karakteristično za mjerenje znanja jest da se nastavnik pojavljuje u ulozi mjerioca i u ulozi mjernog instrumenta.
 - zbog toga se povećava subjektivnost mjerenja a tako se smanjuje valjanost (točnost) mjerenja!!! – Jedan od ključnih problema odgojno obrazovnog procesa!!!

Izvori pogrešaka

- Istraživanja na ovom području pokazuju da izvor pogreške može biti u:
 - predmetu mjerenja (olini)
 - mjernom instrumentu
 - tehnici mjerenja

FAKTORI OLINE (faktori koji sudjeluju pri oblikovanju učeničkih odgovora na ispitu)

- Nedovoljna jasnoća i neodređenost odgovora
 - Nepotpuni i nejasni odgovori učenika (često). Nastavnik te odgovore interpretira i tako donosi svoj subjektivni sud i ocjenu. (npr. interpretacije odgovora slabih i dobrih učenika?)
 - Omogućuje nastavnicima da nejednako interpretiraju iste odgovore i da ih različito ocjene (Bujas, 1943),
 - Moguć utjecaj raspoloženja nastavnika.
- Učeničke verbalne mogućnosti –
 - Npr. fluentniji, elokventniji učenici bolje prolaze
 - Sposobnosti nisu isto što i znanja i ne bi se smjele ocjenjivati!!

Faktori online

- Učeničova sposobnost zapažanja i vještog korištenja percipiranim podacima
 - Radi se također o sposobnosti ili vještini čitanja svih onih poruka oko sebe. Npr. praćenje lica nastavnika ili gesti kojima on odobrava ili se protivi određenom odgovoru
- Čuvstvena otpornost.
 - Jaka uzbuđenost blokira kognitivne funkcije, dovodi do otežanog razumijevanja, sporijeg mišljenja, gubitaka sjećanja.
 - Tjelesno se osjeća drhtavica znojenje znojenje dlanova, blijedilo lica
 - Uz to ispit je često javan nastup ispred cijelog razreda
 - Čuvstveno otporniji učenici bolje prolaze na ispitima

FAKTORI KOJI OVISE O MJERNOM INSTRUMENTU

- Da bi neko mjerenje bilo valjano, mjerni instrument ne smije imati nikakvog utjecaja na mjerenje!!!
- Svako mjerenje mora biti
 - Točno (valjano) – da zaista mjeri baš ono za što je namijenjeno – znanje, a ne sposobnost ili čuvstvenu otpornost učenika
 - Objektivno – da ne ovisi o opažaču, nastavniku i njegovim interpretacijama, raspoloženjima i sl.
 - Pouzdano – da je stabilno u vremenu i da se u više mjerenja dobivaju isti ili slični podaci.
 - Osjetljivo – da se s mjerenjem uspijevaju razlikovati pojedinci u varijabli koja se mjeri. Npr. da ispitivanjem znanja ne dobiju svi petice, već da se uspiju razlikovati učenici s obzirom na stupanj znanja.

Primjeri loših procjena znanja

- Starch i Elliot su pisanu zadaću iz engleskog jezika dali raznim nastavnicima na procjenu
 - Procjene su se razlikovale o bodovima. Razlike su se kretale od 64 do 98 (ocjene 3 -5)
- Bossing 1944 – jedna matematička zadaća – 114 ocjenjivača – Procjene su se kretale od 28-92 boda!!!?
- Čak i sljedeće – kada isti ispitivači nakon nekog vremena ponovno ocjenjuju istu zadaću variraju u procjeni te zadaće (Hulton prema Grgin) – niska pouzdanost nastavnika.
- Bujas, Bujas i Blašković. Nekoliko različitih zadaća dali su različitim procjenjivačima (4 procjenjivača).
 - U nekim slučajevima razlike u ocjenama varirale su od 1 do 5.
 - Najmanja slaganja su bila iz područja materinjeg jezika 0,414, a najviša iz područja matematike 0,79
- Kaufman 1975 – slično je utvrdio. Najveća neslaganja ocjena jest za radove srednje kvalitete
 - Ocjenjivači se više slažu kada su u pitanju krajnje ocjene (1 ili 5), a ne srednje (2,3,4).

Zbog čega dolazi do ovih pogreški?

- Nisu jasno određeni kriteriji i mjerila ocjenjivanja
- Nije jasno što učenik treba usvojiti za odgovarajuću ocjenu
- Zbog toga svaki nastavnik ima neko svoje mjerilo i njemu prilagođava svoju ljestvicu.
- Tako nastavnici upotrebljavaju iste brojeve s istim značenjem (dobar, vrlo dobar, odličan ...) ali s različitim implicitnim vrijednostima.
 - To je kao da mjerite koliko kilograma teži neki predmet, ali prije toga sami odredite koliki bi trebao iznositi jedan kilogram (ili gram) kojim ćete mjeriti.
- Budući da nema jasnih kriterija nastavnici ocjenjuju i različite aspekte učeničkih odgovora:
 - neki nastavnici smatraju da je važnije da učenik pokaže inteligenciju pa nju ocjenjuju, drugi ocjenjuju znanje, a treći trud, zalaganje i marljivost (Fisher 1956)

Zbog navedenog..

- Nastavnici su loši mjerni instrumenti!!!
- Prijedlog je da se smanji raspon ocjena na tri ocjene: loše - dobro – odlično (prema Grgin 2001)
- To bi omogućilo nastavnicima da s manje dvojbi procjene kategoriju kojoj pripada učenik s obzirom na njegovo znanje.

Subjektivni faktori nastavnika koji utječu na ocjenjivanje

- **Osobna jednakost** - tendencija jednog ocjenjivača da daje slabije (strogi ocjenjivač) ili bolje ocjene (blagi ocjenjivač).
 - Većina nastavnika ima svoju osobnu jednakost pa veličinu znanja ili procjenjuju, ili podcjenjuju.
 - Blaži nastavnici imaju tendenciju da procjenjuju učenikovo znanje, dok stroži nastavnici to isto znanje podcjenjuju.
 - Osobna jednakost dakle znači neopravdano spuštanje ili dizanje kriterija ocjenjivanja (Bujas 1959)
 - Postoje i oni koji pokušavaju biti prosječni pa imaju tendenciju davati samo srednje ocjene.

Realna, objektivna ljestvica ocjena

Z n a n j e

1

2

3

4

5

Strogi nastavnik

1

2

3

4

5

Blagi nastavnik

1

2

3

4

5

-
- **Halo-efekt** - pojava da se pojedinačne karakteristike neke osobe ocjenjuju u skladu sa općom ocjenom te iste osobe.
 - Ako o nekoj osobi nemamo općenito dobro mišljenje, skloni smo njene pojedinačne karakteristike shvatiti također negativno i obrnuto.
 - U okviru odg-obraz. procesa dva su moguća oblika ove tendencije:
 - - tendencija nastavnika da procjenjuje znanje učenika u skladu sa svojim općim stavom kojeg je stekao o tom učeniku (homo halo efekt).
 - nastavnik donosi odluku na temelju ocjena iz drugih predmeta. Tako će bolju ocjenu dati onom učeniku koji iz ostalih predmeta ima bolje ocjene, nego onome koji isto zna, a u ostalim predmetima ima lošije ocjene (hetero halo efekt)

-
- **"Logička" pogreška** - nastavnik subjektivno povezuje dva predmeta iako oni to objektivno ne moraju biti.
 - Nastavnik procjenjuje učenikovo znanje iz jednog predmeta na osnovu njegove uspješnosti u drugom predmetu.
 - Primjer - Može se dogoditi da nastavnik iz tjelesnog veću ocjenu da onom učeniku koji trenira (kao izvanškolsku aktivnost) npr. rukomet, nego onome koji uopće ne trenira, ali zaslužuje istu ocjenu kao i predhodni.

- **Pogreška sredine**

- Neki nastavnici učenička znanja pretežno procjenjuju središnjim ocjenama. Ona nastaje vjerojatno zbog straha koji se javlja kod nastavnika da daje ekstremne ocjene jer misli da na taj način može učiniti grešku tj. on precjenjuje značenje tih krajnjih ocjena.

- **Pogreška diferencijacije**

- Ova je pogreška suprotna od pogreški sredine. Dakle, očituje se u tome da nastavnik ima tendenciju da diferencira učenička znanja pretjerano.

- **Pogreška kontrasta**

- Događa se kad nastavnik najprije ispita nekoliko najboljih učenika te prema njihovom znanju procjenjuje ostale. U ovom slučaju nastavnik će potcjeniti znanja slabijih učenika. Može se dogoditi i obrnuto - kad nastavnik na osnovu znanja slabih učenika ocjenjuje ostale. Tad će on precjenjivati znanje boljih. Takav način ocjenjivanja također nije dobar jer referenična točka prilikom ocjenjivanja znanja učenika ne bi trebala biti znanje tih učenika nego neka standardna vrijednost.

- **Tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja kvaliteti učeničke skupine**

- Ovaj je faktor u velikoj mjeri sličan pogrešci kontrasta, a razlikuje se u tome što se kao kriterij uzima prosječno znanje datog razreda. Posljedice takvog ocjenjivanja slične su kao i kod pogreške kontrasta. Slabije učenike će se podcjenjivati, a bolje precjenjivati. U boljim razredima nastavnik će više tražiti, a u lošijim manje. To znači da isto znanje nekog učenika može biti različito ocijenjeno ovisno o tome u kojem se razredu nalazi.

FAKTORI KOJI OVISE O TEHNICI ISPITIVANJA I OCJENJIVANJA

- Dvije su glavne tehnike ispitivanja:
 - Usmeno ispitivanje znanja
 - Pismeno ispitivanje znanja

Usmeno ispitivanje znanja

- Prednosti
 - Učitelj može reagirati na odgovore učenika i tako primjerenije ispitati stvarno znanje učenika.
 - Nastavnik može bolje ispitati razumijevanje učenika
 - Tijekom ispitivanja znanja učitelj može uočiti i reagirati na odgovore koji su približno točni ili one koji su potpuno apsurdni pa ukazuju na antiznanje, što nije moguće u pismenom ispit.
 - Učenici češće uče s razumijevanjem ukoliko očekuju usmeno ispitivanje
- Nedostaci
 - Vremenski je neekonomično
 - Subjektivno - nastavnik je mjerni instrument - različito reagira na različite učenike
 - Učenici dobivaju i različita pitanja pa je teško usporediti znanje te ovise o sreći hoće li dobiti pitanje na koje znaju odgovor
 - Obuhvaća manje gradiva

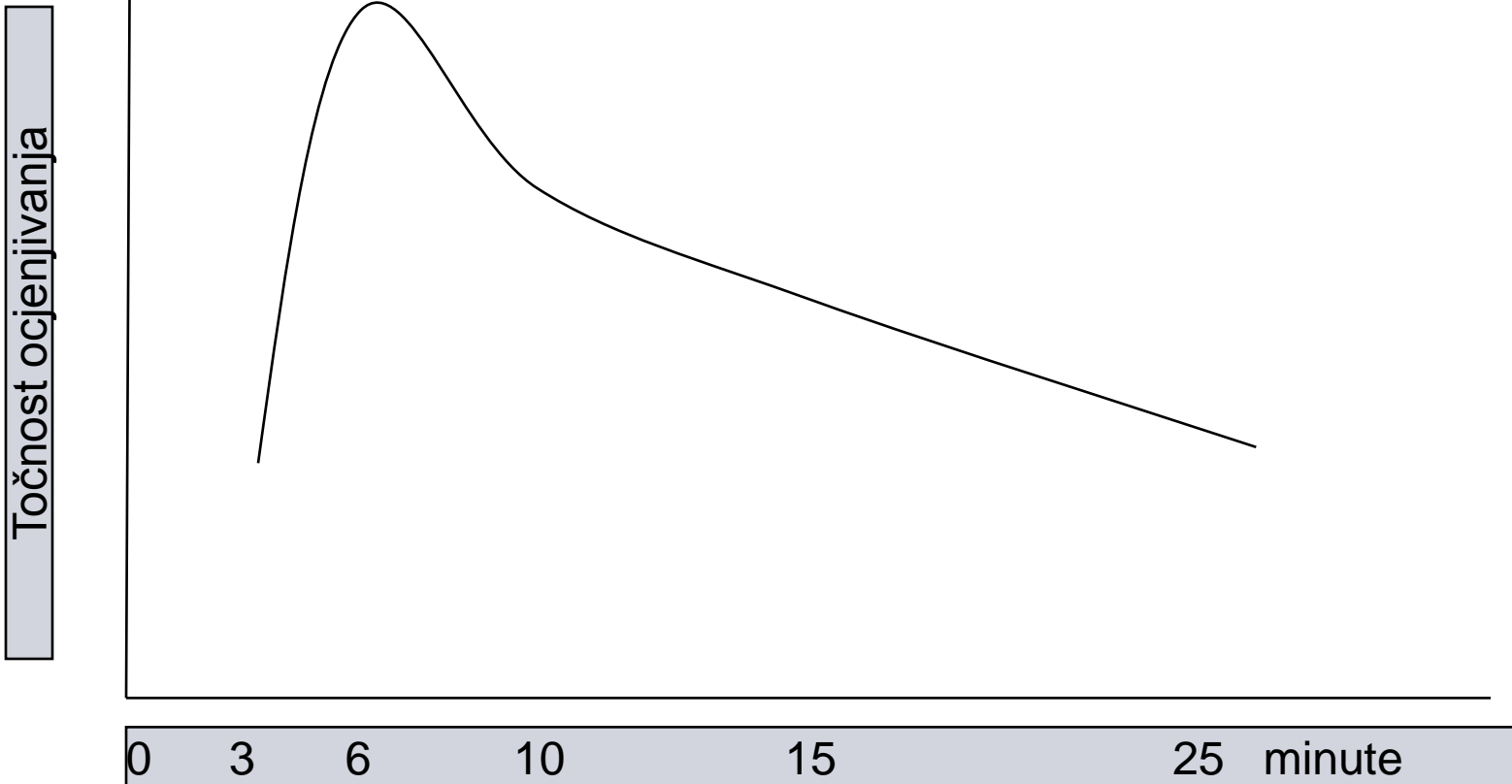
Dva načina provođenja usmenog ispitivanja:

- Pasivan tip – nastavnik koji je postavio pitanje šuti i čeka odgovor
 - Kvaliteta odgovora učenika ovisi o znanjima ali i njegovoj sposobnosti da se aktivno izrazi
 - Da oblikuje ono što zna
 - O čuvstvenoj otpornosti u ispitnim situacijama
 - **Zbog svih tih razloga postoji tendencija da se podcijene učenička znanja**, a precijene drugi faktori kao što su vještine i sposobnosti.
- Aktivan tip – nastavnik nakon što je postavio pitanje, različitim dodatnim potpitanjima i objašnjenjima navodi na točan odgovor.
 - U takvim okolnostima ispravnost odgovora ovisi o:
 - prepoznavanju sadržaja kao i o vještini detekcije onih dijelova sadržaja na koje nastavnik navodi.
 - Perceptivnosti učenika
 - **Zbog toga postoji tendencija da se znanje učenika precijeni**

Vrijeme trajanja ispita

- Bujas i Grgin 1961 su pokušali utvrditi koje je optimalno vrijeme trajanja ispita.
- Utvrdili su da je u višim razredima OŠ optimalno vrijeme trajanja ispita **6 minuta..**
- Vrlo kratko ispitivanje (npr 3 min) s malim brojem informacija kao i duže ispitivanje (15 20 25 min) smanjuju točnost ispitivanja!
- Kratka ispitivanja su loša jer je malo informacija.
- Duga ispitivanja su loša jer je previše informacija i teško je donijeti pravu ocjenu
- Kada ima više informacija – nastavnik je više pod utjecajem prvih i posljednjih informacija. Postoji tendencija da se središnje informacije zanemare ili podcijene. Informacije iz središnjeg dijela ispita imaju tendenciju podcijeniti ili zanemariti.

Valjanost ocjena u funkciji trajanja ispita (Bujas, Grgin 1961)

Pismeno ispitivanje znanja

- PREDNOSTI
 - Manji utjecaj subjektivnosti.
 - Svim učenicima su postavljena ista pitanja.
 - Isti je režim rada isti uvjeti za sve.
 - Ocjenjivanje je objektivnije jer se daje lako izračunati postotak riješenih zadataka.
 - Može obuhvatiti više gradiva.
 - Vremenski je ekonomično jer se mogu u jednom satu svi ispitati.
- NEDOSTACI
 - Često se traži samo reprodukcija materijala, proces pamćenja i sjećanje činjenica
 - Ne uspijeva zahvatiti razumijevanje ili primjenu znanja

Pismeno ispitivanje

- Najčešći oblik jest pismeno postavljanje pitanja i ispravljanje zadaća.
- Međutim, taj način da se redom pregledaju, procjene i zatim ocjene zadaće je najmanje valjan.
- Ako je npr. prilikom takvog ocjenjivanja nastavnik primjetio da su napisane zadaće ispod njegovih očekivanja, može se desiti da on u toku ispravljanja promjeni kriterij ocjenjivanja. Ako to napravi tada je nekoliko prvih zadaća u nepovoljnom položaju jer su kriteriji bili viši.
- Ako je pak očekivao manje nego što je dobio u prvim zadaćama, nastavnik će dići kriterij pa će prve zadaće biti u boljem položaju.
- Bilo bi dobro malo pregledati zadaće prije ocjenjivanja da se dobije raspon i da se odredi zajednički kriterij.

Objektivno ispitivanje znanja

- Testovi znanja -

- Testovi znanja su takvi standardizirani postupci kojima se kod učenika izazivaju reakcije znanja (Grgin 2001).
- Testovi se ocjenjuju prema normama odnosno s obzirom na prosječni rezultat skupine ljudi koji su izjednačeni prema drugim važnih karakteristikama osim prema znanju. Npr. norme za 6 razred.
- Na taj način je isključen utjecaj subjektivnih faktora nastavnika na ocjenjivanje
- Kod objektivnih testova je standardizirana i procedura.
 - Test se treba provoditi u unaprijed definiranim uvjetima.
 - Svakom učeniku treba biti pročitana ista uputa.

Standardizirani testovi – objektivni testovi

- Pismeno ispitivanje znanja i objektivno testiranje znanja dvije su različite metode ispitivanja znanja
- Pismeno ispitivanje znanja predstavlja da samo u pismenom obliku ponudimo pitanja učeniku na koje onda on isto tako pismeno odgovara.
- Pri tome nema nikakvih nastavnik ništa ne zna o normama, uvjetima ispitivanja, standardima, ponašanju i karakteristikama zadatka i sl.
- S druge strane – test podrazumijeva niz zadataka koji ispitanicima dajemo u standardiziranim uvjetima i ocjenjujemo rezultat s obzirom na prosjek populacije (Petz, 1992)
- Test ima izmjerene metrijske karakteristike.
- Testovi omogućavaju različite usporedbe koje nisu moguće u običnom pismenom ispitivanju.
 - Npr. mogu se usporediti rezultati u dva testa iz različitih predmeta s obzirom na populaciju.

Provođenje objektivnog testa

- Sve mora biti detaljno jasno i konkretno.
- Jasno je navedeno:
 - Za koje učenike je test primjeren
 - U koju svrhu
 - Opća uputa za rad
 - Način rješavanja zadataka
 - Vrijeme trajanja testa
 - Način ispravljanja testova, ključ i točni odgovori
 - Način bodovanja tj. vrednovanja točnih odgovora
 - Norme – s kojima se uspoređuje vrijednost rezultata svakog učenika

Interpretacija testovnih rezultata

- Testovni rezultati omogućuju:
 - usporedbu rezultata pojedinca s prosječnim rezultatom skupine (npr. centili). Skupina mogu biti:
 - učenici istog razreda,
 - škole
 - države i sl.
- Moguće su dva načina interpretacije rezultata
 - A) Normativna interpretacija - uspoređuje individualni rezultat učenika s prosječnim rezultatom grupe – određuje poziciju učenika u grupi ali ne govori o stvarnom znanju učenika.
 - B) Kriterijska interpretacija – što učenik zna bez obzira na skupinu. U kojem je stupnju znanje usvojeno?
 - Primjer: ako riješi 80% tada je uspješno savladao oduzimanje!

VRSTE ZADATAKA U TESTU

- **Zadaci dosjećanja** – Pitanje kojim se zahtjeva odgovor u obliku jedne riječi.
 - Primjer - Koji je glavni grad RH ?
- U slučaju kada ovakav tip pitanja može producirati više od 3 točna odgovora nije ga uputno unositi u test.
- Zadatke je uvijek bolje formulirati u obliku pitanja nego tvrdnje jer se tako smanjuje sugetivnost.

Tip Dopunjavanja

- **Zadatak se sastoji od neke tvrdnje u kojoj je izostavljena neka riječ. Učenik se treba dosjetiti te riječi i upisati je na odgovarajuće mjesto.**
- Služi za gotovo sve narativne predmete, materinski j. i strane jezike.

Alternativni tip, ili tip “točno – netočno” .

- Sastoji se od tvrdnje za koju učenik mora odrediti je li točna ili ne točna.
- Treba biti pažljiv jer postoji niz tvrdnji koje su samo djelomično točne
- U test treba staviti podjednaki broj točnih i netočnih tvrdnji , a redoslijed izmjenjivanja tvrdnji treba biti slučajan
- U točnim tvrdnjama treba izbjegavati riječi kao što su *svi*, *uvijek*, *nikad* koje znače poopćavanje jer uvijek postoje izuzetci.
- Ovaj tip zadatka bolje je koristiti za konkretne tvrdnje a ne općenite.
- Problem - velika je mogućnost slučajnog pogađanja. Ako učenik ide pogađati i odluči samo zaokružiti Točno u svakom zadatku, riješit će 50%. Zbog toga treba staviti i negativne bodove u zadacima ovoga tipa.
- Formulacije tvrdnji ne smiju biti samo prepisane iz udžbenika jer takve idu u prilog onim učenicima koji imaju povećanu sposobnost mehaničkog pamćenja.

Zadaci s višestrukim izborom

- .Zadatak se sastoji od pitanja i nekoliko ponuđenih odgovora od kojih učenik treba odabrati točne.
- Najčešće je 4 do 6 ponuđenih alternativa.
- Prednost ovoga tipa je u tome što se značajno smanjuje mogućnost slučajnog pogađanja.
 - U zadacima s 5 mogućih odgovora, postoji samo 20% šanse da ste pogodili.
- Prilikom izrade ovih zadataka valja voditi računa o :
 - Netočni odgovori ne smiju biti totalno apsurdni i nelogični jer će ih učenik odmah eliminirati.
 - Ispravni odgovori ne smiju biti formulirani duže od neispravnih jer će ih učenik prepoznati.
 - Redoslijed točnih i netočnih mora biti slučajan.
 - Izbjegavati riječi – *uvijek, najčešće, svugdje, nikad*.

-
- **Zadaci ispravljanja** – sastoje se od rečenica i tvrdnji u kojima je namjerno postavljena neka pogreška. Učenik treba pronaći pogrešku i ispraviti je.
 - Jeli majka bolestna?
 - Ivane jesi li bijo u školi.
 - Avijon je preletijo iznad škole.
 - Posebno interesantni nastavnicima stranih jezika.
 - Slični su i **zadaci sređivanja** koji se sastoje od skupa riječi, a zadatak učenika jest da ih poreda po nekom redoslijedu:
 - Uška kanal bubnjić čekić nakovanj stremen pužnica

Zadaci povezivanja

- Sastoje se od dva skupa elemenata (riječi, termina, znakova ili imenica...), a zadatak učenika je da pravilo poveže svaki element iz prvog skupa s odgovarajućim elementom iz drugog skupa.

Zadaci esej tipa

- Zadaci esej tipa – ovdje učenici imaju određenu slobodu i mogu opširnije odgovarati na pitanja i zadatke.
- Treba voditi računa o načinu ispravljanja i procjenjivanja odgovora kako bi se smanjila subjektivnost nastavnika.
- Prikladni su za ispitivanje složenijih aspekata znanja u gotovo svim predmetima u školi i dobro ih je upotrebljavati kao dopunu zadacima objektivnog tipa.
- Istraživanja pokazuju da zadaci esej tipa potiču učenike na solidnije učenje i bolje razumijevanje gradiva.
- Također se učenici uče pismenom oblikovanju svojih znanja
- Stoga iako imaju lošije metrijske karakteristike ne bi ih trebalo izbjegavati
- Na ocjenjivanje eseja npr utječe kvlaiteta rukopisa ali i očekivanja učitelja

Karakteristike zadatka

- Istraživanja pokazuju da su najmanje pouzdani testovi koji se sastoje od zadataka alternativnog tipa. (0.31.)
- Testovi tipa višestrukog izbora puno su bolji (0.64), kao i testovi povezivanja (0,69) (prema Grgin, 2001)

Način testiranja i način učenja učenika

- Vrste zadataka u testovima određuju način učenja učenika
- Tako ako se očekuju zadaci višestrukog izbora učenici različito uče nego kad se očekuju zadaci dosjećanja.
- D'Ydewalle i Rossell 1978 : dvije grupe ispitanika. Jednoj su navjestili da će zadaci u testu biti višestrukog izbora, a drugoj zadaci dosjećanja. Zatim su i jednoj i drugoj grupi dali oba testa. Utvrđeno je da postižu natprosječne rezultate u onim testovima koje su očekivali
- Zatim su utvrdili da su učenici druge skupine učili tako da su se orijentirali na uporišne točke gradiva i temeljna načela, a prva skupina učila je osnovne informacije i pojedinosti teksta.
- Obje grupe su očekivani test su doživjeli laganim a neočekivan težak

Prednosti nastavnika kao mjernog instrumenta u odnosu na test

- Test jest postupak koji se primjenjuje u istim uvjetima na sve ispitanike – statistički pristup .
- Nastavnik je s druge strane na ispitu fleksibilan te uspijeva prilagoditi ispitne zahtjeve mogućnostima učenikova reagiranja – klinički pristup
- Klasičan test znanja izaziva i mjeri kvantitativni ili materijalni aspekt znanja koji je više ili manje zajednički svim ispitanicima, nastavnik vodi računa i registrira one kvalitativne razlike koje redovito postoje u znanjima među učenicima.
- U testu znanja postoje sam točni i netočni odgovori. Nema razlikovanja stupnjevanja pogreške. Jednako je netočan lapsus ili neki apsurdni odgovor koji ukazuje na antiznanje. S druge strane upravo to može provjeriti učitelj te različito vrednovati te stupnjeve znanja.
- Tako Bujas (1966) Razlikuje raspon od točnog znanja, približnog znanja, neznanja, antiznanja, pa do teške apsurdnosti. U skladu s tim nastavnik prilikom provjere znanja uzima u obzir ne samo točna znanja nego i približna znanja, a kažnjava kadkad i vrlo stroga antiznanja ili apsurdnosti (Grgin, 2001)

SVRHA OCJENJIVANJA

- Nekoliko:
 - Povratne informacije učeniku učenike.
 - Selekcija – prolazak ispita, upis na sljedeću godinu, upis u srednju školu...
 - Motivacijska svrha – učenika se motivira da više uči.
 - Vrednovanje – učeničkom znanju se daje određena kvaliteta i vrijednost
 - Dobiveni podaci idu učenicima, učitelju, roditelju

Podaci namijenjeni učenicima

- 1. Daje informaciju učeniku o njegovom stvarnom znanju i napredovanju .
 - Može vidjeti koliko je naučio i koja je njegova pozicija u odnosu na druge
 - Može saznati jesu li njegove strategije učenja bile efektivne. Gdje treba uložiti dodatne napore?
 - Dobro je uz ocjenu dati i pisanu informaciju o tome na što učenik treba obratiti pažnju
- 2. Motivacija – povratna informacija može djelovati poticajno.
 - Ocjenjivanje – radi se o ekstrinzičnom potkrjepljenju. Glavni cilj obrazovanja ne bi smjele biti nagrade ili ocjene već stjecanje znanja i vještina.
- Ukoliko su provjere znanja kraće i češće rezultati će biti bolji nego kod dužih i rjeđih ispita (Kulik i Kulik 1988).
 - Češći ispiti navode učenike da redovito prate gradivo.

Podaci namijenjeni učiteljima

- Dvije su vrste provjere znanja:
- **FORMATIVNA** provjera:
 - služi za provjeru učeničkih predznanja ili znanja usvojenih tijekom dijela pouke.
 - Omogućuje bolje planiranje pouke.
 - Daljnja pouka se formira s obzirom na predznanje učenika
- **SUMATIVNA** provjera:
 - služi za provjeru znanja nakon pouke.
 - Ukazuje na djelotvornosti pouke.
 - Ako većina učenika ne uspijeva položiti ispit tada je problem u poučavanju a ne u učenju učenika.

Podaci namijenjeni roditeljima

- Dobivaju podatke o napredovanju svoje djece
- Ako su zainteresirani mogu saznati i dojmove samoga djeteta
- Nekad može doći do toga da se dijete mnogo trudi, a dobiva loše ocjene. Znak da treba individualno raditi s djetetom.

Podaci namijenjeni prosvjetnim vlastima

- Ocjena pokazatelj uspješnosti škole ili učitelja – (statistički pristup)
- Moguće je usporediti ocjene učenika jedne škole s ocjenama učenika druge škole ili prosjekom na državnoj razini.
- Ocjene mogu ukazivati je li određen nastavni program primjeren učenicima određene dobi.

Podaci namijenjeni školama ili sveučilištima

- Selekcija - izbor kandidata za upis u srednje škole ili sveučilišta.
- Oslanjanje samo na ocjene u toku selekcije jest diskutabilno jer su metrijske karakteristike ocjena loše. Međutim za sada je to najbolji pokazatelj.
- Da bi se povećala točnost selekcije dobro je koristiti i druge metode, kao što su dodatni testovi za upis.

Kritike procesa ocjenjivanja

- Dehumanizira proces poučavanja
- Unosi strah
- Razvija nisko samopoštovanje
- Stvara kod učenika lošu sliku o sebi
- Stvara natjecateljsku atmosferu, a to može nepovoljno djelovati na odnose u razredu.
- Utječe na snižavanje zadovoljstva školom
- Dugoročne posljedice - iako su metrijske karakteristike ocjena slabe, one imaju velikog utjecaja na život učenika

Korištena literatura

- V Vizek Vidovi, V. Vlahović – Štetić, Majda Rijavec, Dubravka Miljković (2003). *Psihologija obrazovanja*, IEP-VERN', Zagreb
- T. Grgin (1996). *Edukacijska Psihologija*, Naklada Slap, Jastrebarsko
- T. Grgin (2001), *Školsko ocjenjivanje znanja*, Naklada Slap, Zagreb